

Zapraszamy na najbliższe seminarium z cyklu „Perspektywy współczesnej fenomenologii”

27 października (wtorek) 2015 r.

Seminarium współorganizowane przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN

Warszawa, Pałac Staszica, ul. Nowy Świat 72, sala 154, godz. 16:00

Referat

U źródeł ruchu fenomenologicznego.

Życie i twórczość Johannaesa Dauberta

wygłosi **Daniel Ronald Sobota** (IFiS PAN)

Po wystąpieniu planowana jest dyskusja

ABSTRAKT

Celem wykładu jest historyczno-problemowy zarys życia i twórczości Johannaesa Dauberta – jednego z najważniejszych inicjatorów ruchu fenomenologicznego.

Johannes Daubert (1877-1947) należał do najwybitniejszych uczniów Theodora Lippsa, filozofa i psychologa, przedstawiciela psychologizmu, profesora Uniwersytetu w Monachium. Ale to lektura *Logische Untersuchungen* Husserla podziałała na Dauberta niczym „zimny prysznic”. Wkrótce po ich publikacji zaczął on intensywnie promować fenomenologię wśród pozostałych młodych filozofów studiujących i pracujących na monachijskim uniwersytecie oraz biorących udział w spotkaniach Monachijskiego Towarzystwa Psychologicznego. Istnieje legenda, że w roku 1902, po przeczytaniu pracy Husserla, Daubert pojechał do niego do Getyngi rowerem i po kilkugodzinnej rozmowie z Husserlem ten ostatni miał powiedzieć do swojej żony: „Oto jest człowiek, który przeczytał i zrozumiał moją pracę!” W roku 1904 Daubert zaprosił Husserla do Monachium z odczytem, zaś w roku 1905 nastąpiła z inicjatywy Dauberta i Husserla sławna „inwazja monachijczyków na Getyngę”. To właśnie w tym czasie zawiązuje się początek ruchu

fenomenologicznego. Do członków tego ruchu należy co najmniej kilkadziesiąt osób, spośród których istnieje kilka znakomitych postaci, takich jak A. Pfander, M. Scheler, M. Geiger, C. Martius, A. Reinach czy wreszcie J. Daubert. Ten ostatni jest jednym z twórców i najważniejszych przedstawicieli tzw. monachijskiego kręgu fenomenologów. Uchodzi za tego, który jako pierwszy rozpoznał doniosłość *Badai logicznych* Husserla i upowszechnił jego myśl wśród filozofów działających w Monachium, tworząc w ten sposób grupę zwolenników i budowniczych jednego z najważniejszych nurtów filozofii XX wieku. Mimo entuzjazmu, z jakim przyjął on nowatorskie stanowisko Husserla, jest on też autorem rozbudowanych krytycznych jego komentarzy. Sam Husserl odnosił się do Dauberta z wielką atencją, widząc w nim fenomenologa niemalże równego sobie samemu. Jego najsilniejsze oddziaływanie datuje się na pierwszą i drugą dekadę XX wieku. Później Daubert wycofał się z życia intelektualnego. Prowadził w tym czasie gospodarstwo rolne. Powrócił pod koniec lat dwudziestych m.in. dokonując krytyki *Sein und Zeit* Martina Heideggera.

Mimo ogromnego wpływu, jaki wywarł on na rozwój nie tylko młodszej generacji fenomenologów, ale także samego Edmunda Husserla, jest on postacią niemal całkowicie nieznaną. Mówi się o nim jako o „nieznanym fenomenologu” (M. Scheler), o postaci legendarnej (G. Walther). Znamienne są w tej sprawie słowa R. Ingardena: „Johannes Daubert był osobliwą postacią. Zdaniem wszystkich moich przyjaciół monachijskich, którzy mi o nim opowiadali, był on tam najmądrzejszym filozofem. Nigdy jednak nie napisał ani słowa – i dziś nikt nie może stwierdzić, co wiedział i co zrobił w filozofii Daubert. W pewnym jednak sensie był on centralną postacią grupy monachijskiej”. Słowa te Ingarden wypowiedział w Oslo w roku 1967. Co do jednego się mylił. Wprawdzie ów „najmądrzejszy filozof” niczego nigdy nie opublikował, jednak nie znaczy to, że niczego nie napisał i nikt nie wie, co robił.

Jego spuścizna zebrana w Bayerische Staatsbibliothek w Monachium liczy kilkadziesiąt tomów – niestety prawie wszystko zostało zapisane przez Dauberta metodą stenogramu. Dopiero w latach osiemdziesiątych XX wieku Reinhold Smid i Karl Schuhmann odszyfrowali pozostawione przez Dauberta odręczne zapiski. Prace wciąż trwają. Teksty Dauberta zostały zebrane, uporządkowane, oznaczone sygnaturą Daubertiana i złożone w archiwum Bayerische Staatsbibliothek w Monachium.

Jako najważniejszą dla filozoficznego systemu Dauberta uznałem fenomenologię pytania oraz fenomenologię uczuć. Wokół tych dwóch wielkich tematów Daubert buduje siatkę pozostałych filozoficznych problemów z obszaru ontologii, psychologii, teorii poznania, estetyki, teorii dziejów oraz etyki. Jego badania w znaczący sposób uzupełniają i korygują wczesne Husserlowskie zainteresowania fenomenami związanymi z wyższymi aktami o charakterze poznawczym. Daubert jest też twórcą pierwszego chyba w ramach fenomenologii zarysu filozofii dziejów – kładąc w ten sposób kres stereotypowym opiniom, jakoby fenomenologia była z gruntu pozbawiona odniesienia do kwestii dziejów i historii.

Daniel Roland Sobota – filozof, doktor nauk humanistycznych, absolwent Instytutu Filozofii UMK, w latach 2003-2015 adiunkt na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, od 2015 roku adiunkt w IFiS PAN. Autor dwutomowej monografii poświęconej filozofii pytania w kontekście myśli niemieckiej przełomu XIX i XX wieku (*Źródła i inspiracje Heideggerowskiego pytania o bycie*, Fundacja Kultury Yakiza, Bydgoszcz 2012-2013). Opublikował kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularno-naukowych, w tym kilka recenzji teatralnych. Członek krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych. Stypendysta Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Propagator metodologii rozwiązywania problemów nazywanej *design thinking*. Współtwórca i członek bydgoskiej grupy artystycznej Magazyn Prób Bezpsa, pomysłodawca i organizator Przeglądu Bydgoskich Teatrów Alternatywnych „Alternator” (2006-2009). Wystąpił jako aktor w kilku spektaklach teatralnych i performansach o tematyce filozoficznej. W godzinach popołudniowych zawodnik i trener piłki nożnej (UEFA B). Swoimi zainteresowaniami próbuje łączyć różne dziedziny życia, podporządkowując je wspólnej idei przewodniej, jaką jest tematyka pytania, pytajności i problemu. Orędownik postawy „wytrzymywania w pytaniu”.

Polskie Towarzystwo Fenomenologiczne

zaprasza do udziału w ogólnopolskim seminarium naukowym

Perspektywy współczesnej fenomenologii

Głównym celem seminarium jest popularyzacja badań realizowanych w głównych nurtach współczesnej fenomenologii oraz integracja środowiska fenomenologicznego w Polsce. Podejmując zagadnienia współcześnie szeroko dyskutowane w ruchu fenomenologicznym, chcemy nie tylko na nowo odczytać klasyczne teksty fenomenologiczne, ale także i przede wszystkim – chcemy przedstawić wkład fenomenologii do współczesnej myśli jako pewnej metody oraz przemyśleć możliwości jej aktualnych zastosowań praktycznych na polach poszczególnych nauk. Dlatego też chcemy wyjść poza wąsko rozumiane środowisko akademickie i zaprosić do współpracy praktyków, na przykład lekarzy, psychologów oraz antropologów i kulturoznawców. Z tego powodu seminarium jest otwarte na różne środowiska naukowe oraz na badania realizowane w różnych dziedzinach filozofii i nauki w ogóle.

W ramach seminarium chcemy podjąć między innymi następujące tematy:

- Fenomenologia jako metoda i jako kierunek.
- Fenomenologia w dialogu z innymi dziedzinami filozofii.
- Ontologia fenomenologiczna.

- Problem poznania i prawdy w fenomenologii.
- Fenomenologia a nauki formalne.
- Praktyczne wymiary fenomenologii.
- Fenomenologia a kognitywistyka: spór o granice naturalizacji.
- Fenomenologia a teologia.
- Fenomenologia a logika.
- Fenomenologiczna estetyka.
- Aplikacje fenomenologii w naukach szczegółowych.
- Fenomenologia w medycynie: pomiędzy teorią a praktyką.
- Fenomenologia wobec problemów współczesnego świata.
- Ruch fenomenologiczny w Polsce: wczoraj, dziś, jutro.
- Próba diagnozy dzisiejszego stanu ruchu fenomenologicznego na świecie.

Forma seminarium jest szeroka i obejmuje: prezentacje referatów, dyskusje panelowe, sesje książkowe, w tym dyskusje nad najnowszymi pracami z fenomenologii oraz przekładami dzieł na język polski, spotkania badawcze i warsztaty. Planuje się, że spotkania będą odbywały się w różnych ośrodkach akademickich w Polsce.

Organizatorzy:

dr Marcin Moskalewicz (Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu)

dr Witold Płotka (Uniwersytet Gdański)

dr Marek Pokropski (Uniwersytet Warszawski)

dr hab. Wojciech Starzyński (Instytut Filozofii i Socjologii PAN)

